

VARJAK

Pass Andrea

Színházi nevelési műhelymunka a dramaturg perspektívájából

A *Varjak* című program fókuszát egy évvel ezelőtt így határoztuk meg: *a szabadság és az önrendelkezés az identitáskeresés folyamatában*. Olvasgatva régi jegyzeteimet, hogy összeállítsam ezt a visszatekintő próbanaplót, feltűnt, hogy mennyire rímél ez a fókusz arra, ami írás közben történik a szerzővel. Hiszen az író munkája során a saját szabadságát éli meg, miközben folyamatosan keresi önmagát. De mennyiben változik ez az élmény, vagy az írói mechanizmus egy közös műhelymunka esetében?

Márciusban lesz egy éve, hogy létrehoztuk a *Varjak* című színházi nevelési foglalkozást.

A program létrehozásában közreműködő színész-dramatanárok: Benkő Ágnes, B. Péter Pál, Lipták Ildikó, Nagy Zsuzsi, Pesti Arnold, Kazári András, helyette később Márton Kristóf, díszlet-jelmez: Ondraschek Péter; zene: Komlóczy Zoltán, rendező: Kaposi László

Azóta az ország sok nevelőintézetébe eljutott a program. Az alapját képező szövegek könyv ez alatt az időszak alatt is változott. Mivel a *Varjak* alkotói csapata nem egy társulat, hanem erre a produkcóra állt össze, én, a program dramaturgja, az első játékok után már nem tudtam a foglalkozásokon részt venni. A szöveg alakítása a bemutatót követően a rendező és a színészek feladata lett, hiszen ők tapasztalják meg alkalomról alkalomra, hogy mi az, ami jobban működik, mi az, amit érdemes átdolgozni. A most közölt szövegek könyv végső tisztázását Kaposi Lászlóval, a program rendezőjével közösen végeztük el. Az olvasó nem egy drámát tart majd a kezében, hanem egy műhelymunka eredményét – amiben igyekeztem külön jegyzetekben kibontani ennek a közös szövegalkotási módszernek, illetve a TIE (Theatre in Education) műfaji sajátosságainak a szöveg alakulására gyakorolt hatását.

Összehasonlítva más munkáimmal, ahol írtam és rendeztem az előadást, sokkal egyszerűbbnek tűnt a próbafolyamat. Életemben először dolgoztam az „alkalmazott szerző” szerepében TIE program keretén belül. Számomra is meglepő volt, hogy mekkora kihívás az amúgy oly régóta vágyott közös műhelymunkában való részvétel.

De mik voltak azok az elsődleges feltételek, körülmények, amik befolyásolták a *Varjak* próbafolyamatát, és ami az én számomra, azaz a dramaturg munkáját tekintve meghatározóak voltak?

- A téma a megrendelőtől, azaz a Kék Vonaltól érkezett (tehát nem saját téma).
- A program nevelőintézetben élő, a szökést már korábban megkísérlő, vagy szökés előtt álló gyerekeknek készül.
- Rövid, ugyanakkor nagyon intenzív próbafolyamat állt a rendelkezésünkre.
- A színészeket nem ismertem.
- Két, számomra fontos szakemberrel, Kaposi Lászlóval és Lipták Ildikóval dolgozhattam.

A próbafolyamat szakaszai

1. szakasz

Az első időszakban azzal foglalkoztunk, hogy minél jobban megismerjük a nevelőintézetben élő gyerekek életkörülményeit, a szökés lehetséges motivációit és annak különböző kimeneteleit. A kutatás után ezekre a témákra jeleneteket improvizáltunk a színészekkel. Ebből a gyűjtésből elindulva próbáltunk egy olyan történetet kitalálni, amellyel a probléma feldolgozhatóvá válhat a gyerekek számára. Közben a Kék Vonal munkatársai is elláttak minket nem csak fontos információkkal, de a témát illetően javaslatokat is tettek, hogy melyek azok a problémák, amiket meg kéne jelenítenünk az előadásban. Ugyanazokat az élethelyzeteket nem lett volna szerencsés megmutatni, amikbe ezek a gyerekek kerültek/ kerülhetnek, főleg, hogy az ő tudásuk, élettapasztalatuk ezen a területen sokkal gazdagabb, mint a miénk. A nevelőintézetben élő fiatalok mindegyikét érte valamilyen trauma. Mivel ezeket a traumákat a legtöbbször nincs módjuk feldolgozni, könnyen válnak zárkózottá, elutasítóvá, bizonyos kérdések tekintetében érzéketlenné. Vajon mi lehet az a történet, ami képes megérinteni őket, és ami eléri azt, hogy szívesen vegyenek részt a közös játékban? Ahhoz, hogy ezt a történetet megtaláljuk, nekünk is azonosulni kellett ezeknek a fiataloknak a problémáival, megpróbáltuk megkeresni, hogy mi bennünk a közös, és megérteni, hogy mit várnak, remélnek a szökéstől. Hozott irodalmi anyagok is inspiráltak minket, köztük az első számú Murakami Haruki *Kafka a tengerparton* című regénye volt, amit mindannyian elolvastunk. A kilencfős alap alkotói stáb rendkívül sok ötletet